

Muin. 5ta 20/1 07.

Muinaistieteiliselle Seimikunnalle saan
kunnioitavimmin jättää kertomukset tutkimuk-
sistani ja tiedustuksistani Sodankylän pitäjässä.

Heesingissä 14 p. Lokak. 1907

A. M. Saaregren

Sodankylän Pettulan kylän Kitisenjoen
Vajukosken O rannalla oleva pronssikauden
löytöpaikka (25-26 p. elok. 1907 tutkittu, ker-
mukseen kuuluu 2 karttaa ja 4 valokuvaa.)

Suomen Museo - Finnsk Museumissa 1906:4
on allekirjottanut tehnyt seekoa tärkeätä Sodan-
kylästä talteen saadusta pronssikauden löydöstä.
Tämän vuoden esikseen puolivälissä sain Valti-
on arkeologista Toimeksi käydä löytöpaikkaa tarkes-
tamassa.

Paikka sijaitsee Sodankylän kirkolta n. 87
km. ylöspäin virtaavata Kitisen jokea pitkin Pettulan
kyläkunnan toistaiseksi jakamatonta metsä-
maalla Vajukosken itäpuolella. Sinne saavuin
toverini ylioppilas Aarne Europaentien kanssa kah-
den venemiehen kera saavonalla mukavassa joki-
veneessä. Yövyimme Pettulan Marjavaaran ja
lähdimme aamulla löytöpaikalle, joka Marjavaaran
talosta on vielä n. 1½ km. Vajujan eteläpuolella.

Kitisenjoen rannat ovat ylimalkaan matal-
lat ja tulvan usein peittämät, tunkureita ja saaro-
ja ei ole aivan lähellä. Täällä kohtaa ovat rannat
kuitenkin korkeat, louhiseet ja jyrkät. W rannal-
la on kirkon aitaama alue kulkun huuhtomista
varten. Huuhtoa ei kuitenkaan ole koskaan haj-
tetta, sillä kokeita huuhtomajalalla tehtäissä näyt-
ti tulos olevan liika pieni. Kosken alapuolella
kerrataan kumminkin joen poikki johtavan hopea-
tai kultaruonon - joessa myös harjoitetaan vesin

tuottavaa kaevästä, koska lohi hyvin lukuisasti
nousee tänne asti vettä.

Kuljen profiili- ja karttaluonnoksesta nä-
kyy, kohoaa maa kosken rannaista löytöpaikkaan
225 m. matkaa, jotenkin tasaisesti 10 metriä. Löy-
töpaikasta SSO suuntaan on n. 80x35^{syvä} laajuinen jänkä,
jotka NNW vierä, minkä jatkona löytöpaikka on, on ai-
kamista louhikkoa, poron- ja karkussaammalleen
sekä mustikkavarpuen peittämää. Löytöpaikasta
S kohoaa maa edelleen jonkun verran, samoin
kuin O tilapäisen notkon takaa jängän suulla.
Kivi on kaikkialla kieltävää liusketta.

Kivi, jonka alta miekat löydettiin, on myös
liusketta; sen ^{korke} ~~korkeus~~ on 1,34 mtr. Miekat olivat
olleet siinä asennossa kuin karttaluonnos näyttää.
Siitä myös seivää kiven lähin ympärys.

Tutkimustyössä oli mukana myös löydön
tekijä ja tämän isä. Edellinen kertoi aikoneensa vitka-
ta miekat koskeen, niin hän pelkäsi haastoida,
jotka voisivat suuttua.

Paikkaa tutkittiin silmällä, ettei lastoilla
poistettu sammaleen, jonka alta meidän välittömästi
tulsi liuskekerros näkyviin. Tämä oli haakeimmu ja
muodotettui laakojia ja levyjä, jotka ylipinnalla olivat
enimmäkseen vaakasuorassa, sen alla viistoon.
Paikoin oli kiviaines hajonnut maaksi. Tämä
kaikki ja muukin pintakerros lastaamalla tarkoin
tutkittiin ja selvotettiin, mutta tuloksetta. Sen jälkeen
ruvettiin vipuamaan kiveä (ks. kuva) ja se saa-
tiin kohoamaan, jonka jälkeen itse myöskin kiveä
alle ja tutkittiin sen alustan. Pinta oli siinäkin lius-
kaa, joka oli lohkeillut viistoon. Kappaleet otettiin
yksitellen pois, ja sen sija aina tutkittiin. Tulos
oli tässäkin tapauksessa negatiivinen.

Ne pääkohdat, mihin paikalla toimitettiin

Tutkimus siis johtaa, ovat, että miekat ovat muodostaneet aivan karakteristisen depon, mutta että ne rikkonaisessa tilassa ovat maahan panna, koska yhden miekan (4740:4) hela oli rikki löydetyssä, ja kuten murtokohdista näytää, muuttama on vanha, mutta palasta ei löydy. Asutuspaikka ei siis liene voinut olla aivan satunnainen, koska Tuskin on ajateltavissa, että rikkonaisia miekkoja kukaan olisi mukanaan tuonut. Asukkaat ovat avatenkin lohen nousua seuraten, ehkäpä kultaa hakien saapuneet Kitista ylöspäin.

Kun vielä muistamme, että esineet ovat jotenkin samanaikaisia kuin Kemian Ala-Paakkolan löydöt, on selvää, että Kemian varrellen uudemman pronssikauden lopulla eiis on ollut kiinteitä skandinavista asutusta.

Heisingissä 12 p. Syysk. 1907

A. M. Saaremaa

II Kuva 3. (Kuvassa, v. 1886)

Sodankylä, Petkulan kylän pronssikauden löytöpaikka. Maa kiven edessä tutkitaan las-
toilla. Kuvassa olevan seuren kiven alla on löydetty 4 pronssimiekkaa n. v. 700 e. Kr.

Kuvassa vasemmalla on isäntä Harju, keskellä koskenlaskija Tepsell, ja oikealla koskenlaskija Juha Kolehvi Ala-Martin.

Vacokuv. ^{Kinjoittaja} 1907 A.M.T.

1286.

- 13 cm -

No. 18

L. 136

2295

Minäismuistojen
kävänksistä

III. Sodankylä, pronssikauden löytö¹ Petkulasta.
Kivi ja puuvipu, jolla sitä² nostetaan. Etu-
alassa oleva maa on jo tutkittua

Valok. A. M. T.
suvea 1907

No. 18

L. 136

2296

Wajakorkeus
II

Jodankylä: Kitisen joen Wajakorkeus
alhaalta päin valokuvattuina.

Pronssikauden löytöpaikka josta ku-
vattiin n. 150 m. oikealle.

Valokuvatit. 1907 a. M. T.

No. 18

L. 136.
2297

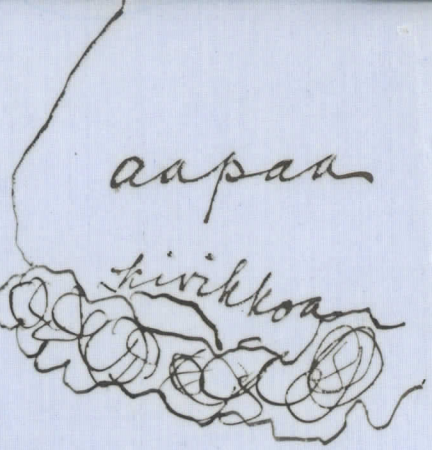
Podankylä, Kitosen joki Vajukosken al-
ta; etualassa on jokivene, jonka tekijä on
Antan Herman Kepseli.

Vacokuvasti A. M. T.
Veneenrakentaja oli v. 1907 n. 60 v. vanha ja piti
kyläkunnan eterin veneenrakentaja. Veneen teko-
nie aikaa n. 2 viikkoa. Kuvattu vene on tekijän
s³ 67:5, ja merkity perälaudalle Tehdyksi v. 1903.

Toinen venemestari on Kaarlo Kustava
Tepsell, joka asuu Sattassissa ja on n. 60 v. hien-
kin on talonisäntä, joka on tehnyt "kokopääjoven-
veneitä" tekijän myös itse kotona, mutta silloin
ei vene tule kyllä hypä ja "komin." L. 136 2298

0 10 m. 50 m.

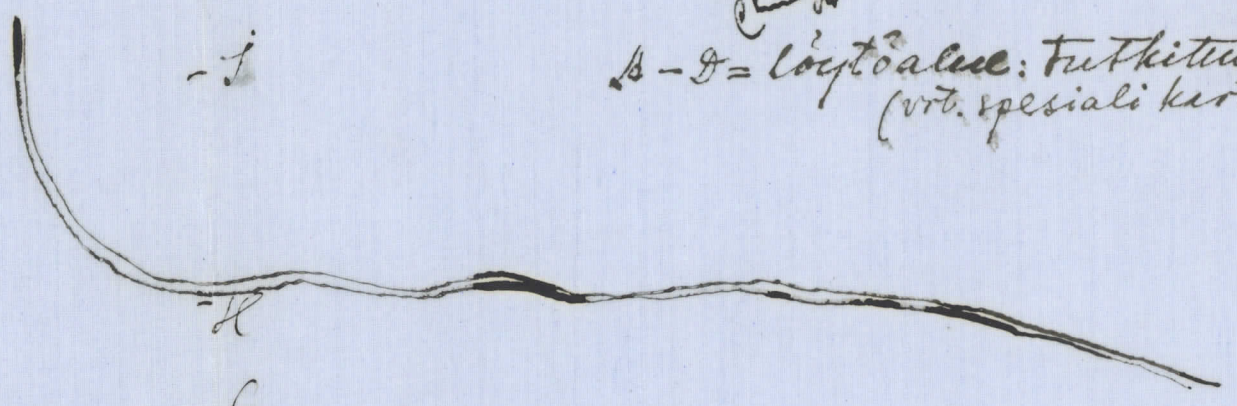

Godankylän Pettulan
Vajukosken pronssikauden
löytöpaikka. Suvea 1907
kart. A. M. T.

No. 18

-j +k +d M N

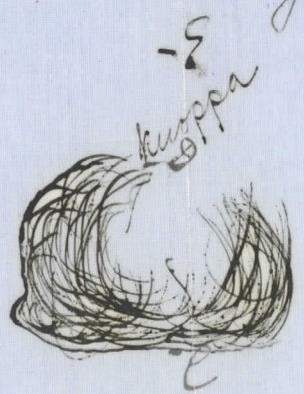
A-B = löytöalue: tutkittu
(vrt. speciali karttaa)

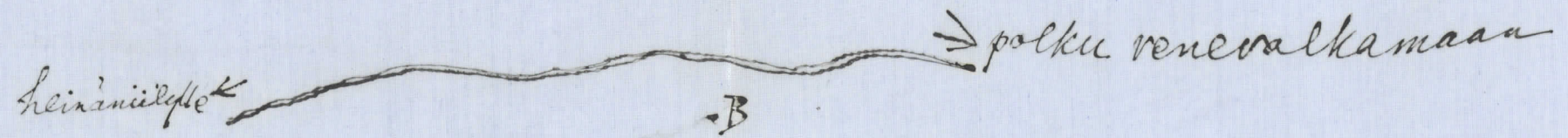
-i
-h
-g
-f

louhikko

kangasmaa

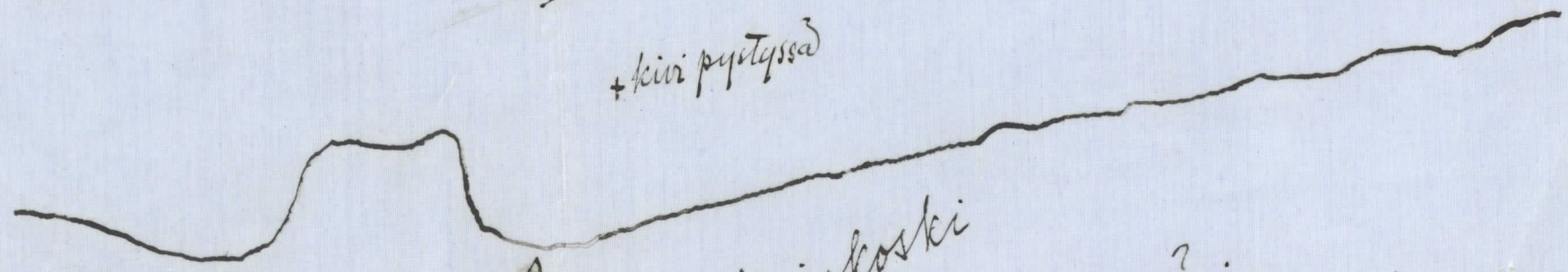
-e

heinäniitty

-B

+kivi pyytössä

Hitisenjoki

A

Vajukoski

kirkolle pain.

No. 18

Iodankylän Petkulan Vajukoski.

pronssimiekköjen löytöpaikka
(Pääkartalla alue n. 1)

Museo E F H K G tutkittu
tarkoin

